

10. Сигидин М.М. Корпоративний договір в системі цивільно-правових договорів [Електронний ресурс] : Збірник наукових статей. – Режим доступу http://c:/users/user/downloads/apvchzu_2013_33_18.pdf.

11. Хохлов В.А. Корпоративный договор как организационный договор российского права / В.А. Хохлов // Вестник Волжского университета имени В.Н. Татищева. – № 4(81). – 2014. – С. 4-12.

УДК 347.4

Наконечна Т. В.,
заступник начальника Чернівецького міського
відділення управління виконавчої дирекції
Фонду соціального страхування України
в Чернівецькій області

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ДОГОВОРІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

В запропонованій статті надається загальна характеристика організаційних договорів щодо перевезення вантажів транспортними засобами та їх правового регулювання. При цьому наголошується, що організаційні договори щодо транспортних перевезень вантажів відносяться до консенсуальних, тобто таких договорів які вважаються укладеними в момент досягнення сторонами всіх істотних умов договору. Особливість організаційних договорів є те, що вони є згодою між сторонами для досягнення спільної мети та єдиного результату, який задовольнить всіх його учасників. При цьому, правових наслідків організаційні договори самі по собі не створюють. При цьому, організаційні договори мають специфічну функціонально-цільову спрямованість та, визначаючи процедуру укладення договорів, регулюють процес їх виконання.

Ключові слова: договір перевезення, залізничний транспорт, автомобільний транспорт, повітряний транспорт,

морський транспорт, річковий транспорт, вантаж,
організаційний договір.

В предлагаемой статье дается общая характеристика организационных договоров перевозки грузов транспортными средствами и их правового регулирования. При этом отмечается, что организационные договоры в отношении транспортных перевозок грузов относятся к консенсуальным, то есть к таким договорам, которые считаются заключенными в момент достижения сторонами всех существенных условий договора. Особенностью организационных договоров является то, что они есть согласием между сторонами для достижения общей цели и единого результата, который удовлетворит всех его участников. При этом правовых последствий организационные договоры сами по себе не создают. При этом организационные договоры имеют специфическую функционально-целевую направленность и, определяя процедуру заключения договоров, регулируют процесс их выполнения.

Ключевые слова: договор перевозки, железнодорожный транспорт, автомобильный транспорт, воздушный транспорт, морской транспорт, речной транспорт, груз, организационный договор.

The article gives a General description of the organizational contracts of transportation of goods by vehicles and their legal regulation. At the same time, it is noted that the organizational contracts for the transport of goods are consensual, that is, such contracts, which are considered to be concluded at the time the parties reach all the essential terms of the contract. The peculiarity of organizational contracts is that they are an agreement between the parties to achieve a common goal and a single result that will satisfy all its participants. At the same time, organizational agreements do not create legal consequences by themselves. At the same time, the organizational contracts have a specific functional and target orientation and, defining the procedure for concluding contracts, regulate the process of their implementation.

Keywords: contract of carriage, railway transport, road transport, air transport, sea transport, river transport, cargo, organizational contract

Постановка проблеми. В сучасній Українській державі проводиться багато реформ у різних галузях діяльності, в тому числі й у сфері відносин щодо надання транспортних послуг з перевезення вантажів. Транспорт відноситься до галузей національної економіки, які мають суттєве значення в державному економічному розвитку, впливає на всі сфери суспільного виробництва та розвитку, соціального клімату в державі та розвитку галузі транспортних послуг.

Актуальність теми дослідження обумовлена особливим значенням здійснення транспортних перевезень вантажу для економіки України, та недосконалістю, у зв'язку з проведенням реформ у різних сферах, та оновленням законодавства України відповідно до проведених реформ, що на етапі становлення Української держави на шляху до євроінтеграції, призводить до невідосконалості правового регулювання деяких положень законодавства, зокрема в сфері транспортних перевезень вантажів.

Сьогодні обумовлює необхідність визначення та однозначного розуміння базових понять договорів перевезення вантажу транспортом, зокрема, організаційних договорів перевезення вантажів, в умовах реформи цивільного права та формування нової системи зобов'язань; заповнення прогалин у дослідженні цих договорів, що мають місце у науковій літературі; визначення співвідношення норм чинного Цивільного, Господарського та кодексів України, які регулюють відносини транспортних перевезень вантажу.

Наведене обумовлює вибір теми дослідження, й свідчить про її актуальність як в теоретичному плані, так і з позицій договірної практики у сфері перевезень вантажів.

Аналіз дослідження даної проблеми. Теоретичну основу дослідження склали наукові праці таких науковців, як С.С. Алексєєв, А.Г. Биков, М.І. Брагінський, В.В. Вітрянський, Г.С. Гуревич, О.В. Дзера, А.С. Довгерт, В.А. Єгізаров,

О.С. Юффе, О.О. Карлов, А.Д. Кейлін, Н.С. Ковалевська, В.В. Луць, О.Л. Маковський, Д.А. Медведєв, Я.І. Рапопорт, А.М. Рубін, Г.П. Савічев, О.І. Сафончик, О.М. Садіков, Є.О. Харитонов, М.Є. Ходунов, Р.Ш. Цинцадзе, Х.І. Шварц, Я.М. Шевченко, Г.Ф. Шершеневич та інших.

Метою статті є науковий аналіз загальних положень законодавства України з метою визначення особливостей організаційних договорів перевезення вантажів, теоретичних та практичних проблем, що виникають у сфері перевезень вантажів.

Виклад основного матеріалу. Цивільно-правовими договорами опосередковуються відносини у різних сферах діяльності громадян і юридичних осіб. Юридично оформлюючи і закріплюючи суспільні, зокрема економічні, зв'язки суб'єктів, надаючи цим зв'язкам рис стабільності і визначеності, цивільно-правові договори, взяті в цілому, являють собою єдину систему, окремі частини якої тісно пов'язані між собою і взаємодіють. У літературі з системного підходу і теорії систем до визначення системи підходять як до відмежованої множинності взаємодіючих систем. Система цивільно-правових договорів як єдина система зі складними взаємозв'язками її елементів характерна як внутрішньою єдністю, так і диференціацією договірних відносин, що зумовлена особливостями конкретних майнових відносин, опосередкованих договорами [11].

Перевезення вантажів являє собою організаційно і технічно складний процес, що складається з ряду послідовних, пов'язаних між собою технологічних операцій, метою якого є переміщення товарів. У процесі здійснення діяльності перевізники мають взаємозв'язки із замовниками та з транспортними підприємствами (залізниці, порти, аеропорти, вантажні автомобілі тощо), що оформлюється відповідними договорами.

Чисельні потреби вантажовідправників та вантажоодержувачів щодо перевезення вантажів вимагають задоволення шляхом вжиття організаційних передумов, зокрема планування перевезень вантажів транспортом (залізничним, автомобільним, повітряним, морським або річковим тощо). Так,

перспективне та поточне планування вантажних перевезень забезпечує належне виконання зобов'язань за договором перевезення вантажів. Таким чином, на підставі здійснення аналізу та встановлення обсягів перевезень вантажів, транспортні підприємства укладають з кожним із відправників вантажу, направлені на організацію майбутніх вантажних перевезень, організаційні угоди (договори).

Слід звернути увагу, що у науковій літературі єдине визначення організаційного договору відсутнє. Організаційні договори мають специфічну функціонально-цільову спрямованість визначаючи процедуру укладення договорів, регулюють процес їх виконання. Разом з цим організаційний договір і договори, які укладаються на його основі, є елементами юридичного складу і у своїй сукупності є підставами виникнення, зміни, припинення цивільних правовідносин.

До найбільш розповсюджених організаційних договорів закріплені у ЦК України договір перевезення конкретного вантажу та довгостроковий договір (ст. 914 ЦК України) перевезення вантажів [10]. З положень інших законодавчих актів можна виділити ще декілька основних організаційних договорів перевезення вантажів такі як: річні договори щодо автомобільних перевезень вантажів, довгострокові договори про організацію перевезень вантажів морським та річковим транспортом, організаційні договори щодо централізованого перевезення вантажів тощо. Деякі науковці зазначають, що дії сторін з подачі і узгодження відповідних заявок при наявності договору про організацію перевезень вантажів «є не самостійною підставою виникнення зобов'язань з подачі транспортних засобів і пред'явлення вантажів до перевезення, а по суті – виконання договору про організацію перевезень вантажів». Так, обсяг кожної окремої партії вантажу визначається шляхом надання перевізнику заявки. Перевезення партії вантажу здійснюється відповідно до договору перевезення, який укладається на підставі довгострокового договору. Умови перевезення вантажів, узгоджені в довгостроковому договорі, можуть бути змінені договором

перевезення. Звідси можна підсумувати, що основними організаційними договорами є договори щодо перевезення конкретного вантажу (одноразові договори) та довгострокові договори перевезення вантажів (річні договори).

Головною метою довгострокового договору є організація майбутніх перевізних процесів. Укладаючи такий договір, сторони узгоджують питання організації всього процесу перевезення. Діяльність кожної сторони з організації перевезень обумовлена зобов'язаннями, що впливають з довгострокового договору. Довгостроковий договір не містить умов про конкретний вантаж і за ним не здійснюються конкретні перевезення вантажу, а його предметом є організація майбутніх перевезень вантажів. Отже, даний договір необхідно визнати договором на організацію перевезень вантажів.

Ознаки, що відрізняють довгостроковий (річний) договір від договору перевезення конкретного вантажу, складають специфічні особливості річного договору, а саме: зміст цього договору; предмет; триваючий характер; строк дії [11].

Суб'єктами договорів перевезення вантажів автомобільним транспортом вважаються перевізник (виконавець) та вантажовідправник (замовник, споживач). Суб'єктами виконання можна визнати і автоперевізника, і вантажовідправника, і вантажоодержувача [11].

Договір перевезення конкретного вантажу та річний договір є двосторонніми договорами, тому що кожна із сторін цих договорів є кредитором і боржником одночасно, тобто одночасно наділені правами та обов'язками.

Укладення довгострокових договорів, обумовлено необхідністю здійснювати систематичні перевезення, можливо на будь-якому виді транспорту (ст. 914 ЦК, ст. 307 ГК України). За таким договором перевізник зобов'язується у встановлені строки приймати, а власник (володілець) вантажів – передавати їх до перевезення у встановленому обсязі. При цьому в довгостроковому договорі про перевезення вантажів визначаються обсяги, строки та інші умови надання транспортних послуг, порядок розрахунків, схеми вантажопотоків, взаємна майнова відповідальність сторін за

невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань та інші умови перевезень. Відповідно до організаційних транспортних договорів укладаються договори про надання транспортних послуг.

Залежно від виду транспорту, яким передбачається здійснення систематичних перевезень вантажів, організаційні договори можуть мати інші назви: навігаційні договори – на річковому транспорті, спеціальні договори – на повітряному транспорті, річні договори – на автомобільному транспорті, довгострокові договори на залізничному та/або морському транспорті – ч. 4 ст. 307 ГК України, ст. 36 Статуту автомобільного транспорту, ст. 128 Кодексу торговельного мореплавства, ст. 60 Статуту внутрішнього водного транспорту.

Особливість організаційних договорів є те, що вони є згодою між сторонами для досягнення спільної мети та єдиного результату, який задовольнить всіх його учасників. При цьому, правових наслідків організаційні договори самі по собі не створюють. Це можна пояснити тим, що за договором організації перевезення вантажів на транспорті, вантажовідправник повинен своєчасно надавати перевізнику відповідні плани вантажних перевезень, заявки щодо надання транспортних засобів (вагонів, літаків, вантажних кораблів, вантажних автомобілів тощо), а також разом з цим, вживати заходів щодо завантаження та вивантаження вантажу, а перевізник, в свою чергу повинен вжити заходів щодо перевезення вантажу та надання вантажу вантажотримувачу у встановлені відповідними планами строки (ст. 909 ЦК України) [10].

Висновки. Отже на підставі викладеного вище можна констатувати, що організаційні договори щодо транспортних перевезень вантажів відносяться до консенсуальних, тобто таких договорів які вважаються укладеними в момент досягнення сторонами всіх істотних умов договору.

Визначення характеру відносин між учасниками перевезення, правовий статус одержувача викликає дискусії та спори і має велике практичне значення.

Аналізом особливостей організаційних транспортних договорів можна надати їх загальне визначення як таких, що передбачають порядок укладення інших транспортних договорів, встановлюють базові елементи змісту майбутніх транспортних зобов'язань, передбачають процедуру визначення умов інших транспортних договорів, а також їхнього виконання і разом з ними є елементом єдиного юридичного складу та в сукупності з ними тягнуть настання цивільно-правових наслідків, спрямованих на забезпечення процесу доставки вантажів, пасажирів, багажу і пошти до пункту призначення за допомогою транспортних засобів.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Про затвердження Інструкції про умови і правила здійснення внутрішніх й міжнародних перевезень пасажирів і вантажів морським і річковим транспортом та контроль за їх дотриманням: Наказ Міністерства транспорту України № 424 від 05 серпня 1994 року. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0242-94>
3. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: Постанова Кабінету Міністрів від 18 лютого 1997 р. – URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF>
4. Про автомобільний транспорт : Закон України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України, - 2001. - № 22. - Ст. 105
5. Про затвердження Положення про навігаційно-гідрографічне забезпечення плавання торговельних, риболовних, спеціальних та інших морських і річкових суден на морях та внутрішніх водних шляхах України: Наказ Міністерства транспорту України №308 від 23.05.2001.– URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/z0475-01>
6. Про затвердження Статуту залізниць України:Постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>
7. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року із змінами внесеними Законом від 21.12.2000 р. // Відомості Верховної Ради, - 2001, № 9, Ст. 68.
8. Повітряний кодекс України: Закон України від 04.05.1993р.// Відомості Верховної Ради 1993. -№ 25.- Ст.274.

9. Кодекс торговельного мореплавства України № 176/95-ВР від 23.05.1995. // Відомості Верховної Ради, 1995, №№ 47, 48, 49, 50, 51, 52, ст. 349.

10. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003р.// Відомості Верховної Ради. - 2003. - №№ 40-44, ст. 356.

11. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В. І. Борисов (кер. авт. кол.) та ін.; за ред.: В. І. Борисов, І. В. Спасибо-Фатєєва, В. Л. Яроцький. Харків, 2011. Т. 1. 656 с.

12. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. Є.О. Харитонова. – Х.: Одісей. – 2010.

13. Правове регулювання перевезень в Україні: Навчальний посібник / За ред. Є.О. Харитонова. – Х.: Одісей. – 2006. – С. 75.

14. Брагинский М.И. Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая. – М.: Статут”, - 2004. – С. 25.

УДК 346.9

Рибнікова Е. Ю.,

аспірант кафедри господарського права та процесу

Національного університету

«Одеська юридична академія»

ДОГОВІРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

У статті розглядається сучасний стан договірного забезпечення використання відновлюваних джерел енергії (далі – ВДЕ) в Україні, а також досліджується його трансформація в умовах запровадження нової моделі ринку електроенергії. У роботі також запропонована класифікація договорів, що регулюють використання ВДЕ.

Ключові слова: відновлювана енергетика, відновлювані джерела енергії, договір, ринок електроенергії, гарантований покупець.

The article concerns the current state of contractual procurement of renewable energy sources usage in Ukraine, as well